

KOMUNIKAT KOMISJI GEOMORFOLOGII PERYGLACJALNEJ *

Kongres w Rio de Janeiro rozpocznie się za 16 miesięcy. Trzeba wobec tego abyśmy się już teraz zabrali do przygotowania udziału naszej komisji w tym ważnym zgromadzeniu międzynarodowym.

Zgodnie z uchwałami, powziętymi w naszej komisji na poprzednich zjazdach i zgodnie z życzeniami Komisji Wykonawczej M.U.G. przedstawimy następujące publikacje:

a) Dla każdego kraju, w którym członkowie komisji lub w razie ich braku, inni specjaliści uznają to za możliwe — przygotowanie mapy procesów peryglacjalnych czwartorzędowych lub współczesnych. Jeśli tylko stan badań na to pozwoli, byłoby dobrze wyróżnić wiek faktów peryglacjalnych, np. przez zredagowanie oddzielnych map dla każdego wyróżnionego okresu zimnego. Nasz skarbnik profesor H. Poser wydał już 4 zeszyty, z których każdy poświęcony jest szczegółowym monografiom regionalnym obejmującym pewne obszary Niemiec i Austrii. Do zeszytów dołączone są mapy w skali od 1:12,500 do 1:50,000. Jest to przykład godny naśladowania wszędzie tam, gdzie są specjaliści i odpowiednie do takich badań kredyty. Wykonanie map procesów peryglacjalnych czynnych w kolejnych okresach zimnych czwartorzędowych i współczesnych jest łatwiejsze. Nie potrzeba aby te mapy były bardzo szczegółowe. Będą brane pod uwagę nawet niekompletne szkice. Chcielibyśmy, oczywiście, po Kongresie w Rio de Janeiro doprowadzić do zredagowania mapy zjawisk peryglacjalnych całego świata. Mapy poszczególnych krajów powinny być zredagowane na odpowiedzialność członków naszej komisji w danym kraju. Publikacji ich niestety M.U.G. nie może się podjąć, trzeba więc przedstawić ich treść w czasopiśmie lub periodykach. Należałoby sobie życzyć, aby część nakładu można było przesłać najwybitniejszym specjalistom światowym. Ostatnio w *Rivista Geografica Italiana* ukazała się mapa procesów peryglacjalnych we Włoszech przygotowana przez prof. Nangeroni. Prof. Raynal z Rabatu podjął się przygotowania podobnej mapy dla Maroka. Staraniem Służby Geologicznej Francji wydaje się obecnie nową, kompletnie sprawdzoną serię map dotyczących Francji. Seria ta będzie zawierała mapy dla starszego czwartorzędu, Rissu i Würmu.

Pożądane jest aby mapy były zaopatrzone w komentarze. Komentarz przygotowany dla Francji tytułem przykładu zawiera:

— Opis różnych zjawisk peryglacjalnych naniesionych na każdej mapie, z podaniem możliwych punktów dyskusyjnych na temat interpretacji lub datowania.

— Oznaczenia regionalnych facji procesów peryglacjalnych w różnych okresach wraz z prowizorycznymi wnioskami paleoklimatycznymi, które się na tej podstawie nasuwają.

— Szczegółową bibliografię prac, w których są sygnalizowane lub opisywane czwartorzędowe zjawiska peryglacjalne na obszarze Francji. Bibliografia jest poklasifikowana zależnie od wieku zjawisk.

* W porozumieniu z Prezydium Komisji zamieszczamy komunikat w celu udostępnienia jego treści możliwie wszystkim zainteresowanym zagadnieniami peryglacjalnymi.

Wydawało nam się, że obecnie należy autorom zostawić całkowitą swobodę co do samej koncepcji map. Ważne jest przede wszystkim stworzenie możliwie kompletnego inwentarza faktów peryglacjalnych. Dopiero później będzie można przejść do fazy koordynacji w związku z przygotowaniem mapy świata.

b) Pożądane byłoby, aby członkowie komisji przygotowali dla każdego kraju lub grupy krajów sprawozdanie z badań dotyczących procesów peryglacjalnych.

Wybitnie pożądanym jest, aby te sprawozdania były możliwie treściwe. Zasadniczym ich zadaniem jest położenie nacisku na badania prowadzone w danym obszarze. Obserwacje w ścisłym znaczeniu należałoby raczej umieścić na mapach, jak to podano w paragrafie a. Sprawozdania powinny dotyczyć następujących punktów:

— Metodologicznego kierunku badań, z możliwie dokładnym oznaczeniem zagadnień śledzonych przez poszczególnych badaczy lub grupy badaczy danego kraju. Np. szczegółowe prace kartograficzne jako próbki badań wykonywanych w Niemczech pod kierunkiem naszego skarbnika prof. H. Posera. Nie należy pominąć krótkiej wzmianki o środkach do wykonywania pracy (kredyty, pracownicy, materiały), ponieważ to może dopomóc do wywołania zdrowego współzawodnictwa między poszczególnymi krajami i doprowadzić w ten sposób do zwiększenia środków, którymi w sumie rozporządzamy. Szczególne miejsce należy przeznaczyć badaniom laboratoryjnym, badaniom morfometrii, analizie litologicznej materiału. Przed naszymi pracami otwierają się dwie wielkie dziedziny: dziedzina kartografii ze sporządzeniem możliwie najkompletniejszego inwentarza poszczególnych procesów peryglacjalnych na powierzchni ziemi i dziedzina dynamiczna obejmująca coraz dokładniejszą znajomość procesów. W miarę możliwości należy pokazać zastosowanie praktyczne poszczególnych badań (denudacja gleb i zagospodarowanie wsi, podniesienie wartości współczesnych obszarów zimnych).

— Przedstawienie rozważanych zagadnień i otrzymanych rezultatów. Pożądane byłoby położenie nacisku na współzależność badań; lepsza znajomość procesów pozwoli dokładnie określić paleoklimatyczną wartość pewnych mikroform (kliny zmarzlinowe, festony, ziemie poligonalne itp.); rozmieszczenie tych mikroform w zestawieniu z danymi paleoklimatycznymi otrzymanymi inną drogą (np. analiza pyłkowa) pozwoli z kolei sprawdzić interpretację procesu. W stadium, w którym obecnie znajdują się badania szczególnie pożądanym byłoby poczynienie wysiłków w tym kierunku zarówno w krajach z peryglacją czwartorzędową jak i w krajach peryglacjalnych współczesnych. W tych ostatnich szczególnie ważne jest podanie badań Corte'go w Andach i J. Rousseau na temat typów tundr w Quebec. W obszarach ze śladami czwartorzędowych procesów peryglacjalnych należy poświęcić szczególną uwagę zagadnieniom chronologii, aby doprowadzić do określenia charakteru poszczególnych, kolejno po sobie następujących okresów zimnych, jak również do ustalenia zmian klimatycznych w ciągu każdego okresu zimnego. Można by w tym zakresie wzorować się na pracach naszych kolegów niemieckich, szczególnie profesorów J. Büdela i H. Posera oraz holenderskich i belgijskich (prof. Edelmana, Tavernier'a i ich uczniów) lub wrzecznie na pracach geografów marokańskich na temat stosunków między góorskimi okresami zimnymi i pluwialnymi brzeżnej strefy saharyjskiej (J. Dresch, F. Joly, R. Raynal). W obszarach zlodowaconych szczególną uwagę należy zwrócić na stosunki między morenami i zjawiskami peryglacjalnymi na wzór tego, co się robi w Polsce, szczególnie pod kierunkiem prof. J. Dylika.

Komisja wyraża nadzieję, że uda się sprawozdania opublikować i rozesłać bezpłatnie członkom Kongresu w Rio de Janeiro. Złożono w tym zakresie zapotrzebo-

wanie we Francuskim Ośrodku Badań Naukowych. Jeśli zostanie ono odrzucone, trzeba będzie przedstawić publikacje w czasopismach a rozpowszechnienia ich dokonać w sposób z konieczności o wiele węższy, przez odbitki. Sprawozdania powinny być nadesłane przed 1 stycznia 1956 r. abyśmy mieli dostatecznie dużo czasu na ewentualne ich wydrukowanie. Jesteśmy już w posiadaniu dotyczącego Polski sprawozdania prof. Dylika, za co jesteśmy wdzięczni autorowi.

c) Bibliografia. Zgodnie z uchwałami powziętymi przez Komisję na zebraniu w Rzymie w sierpniu 1953 r., pierwsza partia kart bibliograficznych (*fiches*) została rozesłana w ciągu ostatniej jesieni. Obejmuje ona tylko prace francuskie i została rozprowadzona w 150 egzemplarzach.

Pożądane byłoby, aby podobne karty (*fiches*) zostały przygotowane przez poszczególnych członków Komisji w zakresie prac opublikowanych w ich krajach i ażeby zostały bez zwłoki przysłane do nas. Sekretariat jest gotów zapewnić ich rozpowszechnienie.

Wzrastająca ilość publikacji naukowych utrudnia coraz bardziej dokumentację. Wskutek braku odpowiedniej organizacji postępy badań mogą być narażone na przeszkody. Wydawało nam się, że system kart bibliograficznych (*fiches*) może oddać usługi i zapobiec zbędnym poszukiwaniom bibliograficznym dzięki specjalistom, którzy wskażą zasadnicze publikacje. Byłoby wskazane aby członkowie Komisji zapewnili sobie potrzebną współpracę, żeby bibliografia stała się pełniejsza.

d) Informacje. Nasz kolega, prof. J. Dylik z Uniwersytetu w Łodzi stworzył nowy periodyk: *Biuletyn Peryglacjalny*; Nr 1 ukazał się w końcu 1954 r. jako piękny, dobrze wydany zeszyt o 156 stronach w wersji polskiej i francusko-angielskiej oraz w wersji polsko-rosyjskiej (158 str.), każda o nakładzie 750 egzemplarzy.

Pierwsze 110 stron zawiera tekst polski, reszta jest po angielsku i francusku lub rosyjsku. W ten sposób ułatwiono korzystanie z niego możliwie wszystkim zainteresowanym. Wyrażamy naszemu koledze podziękowanie za ułatwienie w ten sposób międzynarodowej współpracy. Znaleźć tam można artykuły podstawowe o znaczeniu ogólnym, dyskusje terminologiczne, notatki opisujące szczególne fakty, recenzje prac.

Periodyk ten jest pierwszym, który został poświęcony wyłącznie naszej specjalności. Cieszymy się z jego wydania tym bardziej, że przedstawia się wspaniale. Przyczyni się on wybitnie do zacieśnienia więzów pomiędzy badaczami zainteresowanymi zagadnieniami peryglacjalnymi różnych krajów świata.

Niniejszy komunikat skierowany został, poza członkami Komisji, do szeregu innych specjalistów. Pragniemy gorąco, aby zwrócił on ich uwagę i aby zachęcił do współpracy. Komisja nasza oczywiście jest kręgiem otwartym. Zadaniem jej jest dążenie do rozwoju badań, a do tego potrzebna jest pomoc wszystkich.

Aby prace nasze mogły być jak najlepiej przedstawione, prosimy specjalistów, którzy chcą z nami współpracować, aby zgłaszali się wprost do członków Komisji w swoim kraju, którzy uzgodnią zasady ich udziału.

Przewodniczący i sekretarz Komisji byłiby szczęśliwi gdyby mogli otrzymać odbitki poszczególnych publikacji dotyczących działalności poszczególnych specjalistów. Pozwolą sobie wysłać wzajemian swoje własne prace oraz dokumentację, którą rozporządzają.

A. C a i l l e u x
przewodniczący

J. T r i c a r t
sekretarz

Strasbourg, 2 kwietnia 1955.